

פרשת דברים – שלישי

(כב) וַתִּקְרְבוּן אֵלַי בְּלַכְם וַתֹּאמְרוּ נְשַׁלְחָה אֲנָשִׁים לַפָּנִינוּ וַיַּחֲפְרוּ לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ וַיֵּשְׁבוּ אִתָּנוּ דָּבָר אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נַעֲלָה־בָּהּ וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר נָבֵא אֱלֹהֵינוּ:

כב וקריבתון לוֹתִי, פִּלְכוֹן, ואִמְרִיתוֹן נְשַׁלַּח גְּבָרִין קְדָמָנָא, וַיֵּאֱלֹלוּ לָנָא יֵת אַרְעָא; וַיִּתִּיבוּן יִתְנָא, פִּתְגָמָא יֵת אִוְרָחָא דְנִסְקָא בָּהּ, וַיֵּת קְרוּיָא דְנִיעוּל לְהוֹן.

רש"י א וַתִּקְרְבוּן אֵלַי בְּלַכְם. בערבוביא וּלְהִלֵּךְ הוּא אֹמֵר (ה). ב: "וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כָּל רָאשֵׁי שְׁבֻטֵיכֶם וְזִקְנֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ הֵן הָרָאנוּ" וגו'. אותה קריבה היתה הוגנת ילדים מכבדים את הזקנים ושלחום לפניהם, וזקנים מכבדים את הראשים ללכת לפניהם, אבל כאן "וַתִּקְרְבוּן אֵלַי בְּלַכְם" בערבוביא ילדים דוחפין את הזקנים וזקנים דוחפין את הראשים: וַיֵּשְׁבוּ אִתָּנוּ דָּבָר. באיזה לשון הם מדברים: אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נַעֲלָה בָּהּ. אין דֶּרֶךְ שְׁאִין בָּהּ עֲקָמִימוֹת: וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר נָבֵא אֱלֹהֵינוּ. תחלה לכבש:

כג וּשְׁפָר בְּעֵינַי, פִּתְגָמָא; וּדְבָרִית מִנְכוֹן תְּרִי עֶסֶר גְּבָרִין, גְּבָרָא חַד לְשִׁבְטָא.

(כג) וַיִּיטֹב בְּעֵינַי הַדָּבָר וַאֲקַח מִכָּל שְׁנַיִם עָשָׂר אֲנָשִׁים אִישׁ אֶחָד לְשִׁבְטוֹ:

כג וּשְׁפָר בְּעֵינַי, פִּתְגָמָא; וּדְבָרִית מִנְכוֹן תְּרִי עֶסֶר גְּבָרִין, גְּבָרָא חַד לְשִׁבְטָא.

רש"י א וַיִּיטֹב בְּעֵינַי הַדָּבָר. בעיני ולא בעיני המקום. ואם בעיני משה היה טוב למה אמרה בתוכחות מִשַּׁל לְאָדָם שְׂאוּמֵר לַחֲבֵרוֹ: מִכָּר לִי חֲמוּדָךְ זֶה. אומר לו: הֵן נִוְתָנוּ אֶתָּה לִי לְנִסְיוֹן אֲמַר לוֹ: הֵן בְּהָרִים וּגְבָעוֹת אֲמַר לוֹ: הֵן. כִּיוֹן שָׂרָאָה שְׁאִין מַעֲכָבוּ כָלוּם, אֲמַר הַלּוֹקַח בְּלָבוֹ: בְּטוֹחַ הוּא זֶה שְׁלֹא אֲמָצָא בּוֹ מוֹם. מִיד אֲמַר לוֹ: טַל מַעוֹתֶיךָ וְאִינִי מִנְסָה מַעֲתָה. אף אִנִּי הוֹדִיתִי לְדַבְּרֵיכֶם שְׁמָא תַּחֲזֹרוּ בְכֶם כְּשֶׁתֵּרְאוּ שְׁאִינִי מַעֲכָב, וְאַתֶּם לֹא חֲזַרְתֶּם בְּכֶם: וַאֲקַח מִכָּם. מִן הַבְּרוּרִים שְׁבָכֶם, מִן הַמְּסֻלָּתִים שְׁבָכֶם: שְׁנַיִם עָשָׂר אֲנָשִׁים אִישׁ אֶחָד לְשִׁבְטוֹ. מַגִּיד שְׁלֹא הָיָה שְׁבֵט לִי עִמָּהֶם:

כג וּשְׁפָר בְּעֵינַי, פִּתְגָמָא; וּדְבָרִית מִנְכוֹן תְּרִי עֶסֶר גְּבָרִין, גְּבָרָא חַד לְשִׁבְטָא.

(כד) וַיִּפְּנוּ וַיַּעֲלוּ הַהָרָה וַיָּבֵאוּ עֵד־נַחַל אֲשַׁכַּל וַיְרַגְלוּ אֹתָהּ:

כד וַתִּפְּנוּ וַיַּעֲלוּ הַהָרָה וַיָּבֵאוּ לְטוֹרָא, וְאֶתוֹ עַד נַחֲלָא דְאַתְפָּלָא; וְאֵלִילוּ, יִתְּהּ.

רש"י א עד נחל אשכל. מגיד שנקרא על שם סופו: וַיְרַגְלוּ אֹתָהּ. מלמד שְׁהָלְכוּ בָּהּ אַרְבָּעָה אֹמָנִין שְׁתֵּי וְעָרֵב:

כד וַתִּפְּנוּ וַיַּעֲלוּ הַהָרָה וַיָּבֵאוּ לְטוֹרָא, וְאֶתוֹ עַד נַחֲלָא דְאַתְפָּלָא; וְאֵלִילוּ, יִתְּהּ.

(כה) וַיִּקְחוּ בַיָּדָם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וַיּוֹרְדוּ אֵלֵינוּ וַיֵּשְׁבוּ אִתָּנוּ דָּבָר וַיֹּאמְרוּ טוֹבָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נָתַן לָנוּ:

כה וּנְסִיבוּ בִידְהוֹן מֵאֲבָא דְאַרְעָא, וְאַחִיתוּ לָנָא; וְאַתִּיבוּ יִתְנָא פִּתְגָמָא, וְאִמְרוּ, טָבָא אַרְעָא, דִּי אֱלֹהֵנָא יְהִיב לָנָא.

רש"י א וַיּוֹרְדוּ אֵלֵינוּ. מגיד שֶׁאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל גְּבוּרָה הִיָּה מִכָּל הָאֲרָצוֹת: וַיֹּאמְרוּ טוֹבָה הָאָרֶץ. מִי הֵם שְׁאִמְרוּ טוֹבָתָהּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב:

כה וּנְסִיבוּ בִידְהוֹן מֵאֲבָא דְאַרְעָא, וְאַחִיתוּ לָנָא; וְאַתִּיבוּ יִתְנָא פִּתְגָמָא, וְאִמְרוּ, טָבָא אַרְעָא, דִּי אֱלֹהֵנָא יְהִיב לָנָא.

(כו) וְלֹא אָבִיתֶם לַעֲלֹת וַתִּמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

כו וְלֹא אָבִיתוֹן, עַל מִימְרָא דִּי אֱלֹהִינוּ.

רש"י א וַתִּמְרוּ. לִשְׁוֹן הַתְּרָסָה, הַתְּרָסָתָם כִּנְגִיד מֵאֲמָרוֹ:

כו וְלֹא אָבִיתוֹן, עַל מִימְרָא דִּי אֱלֹהֵינוּ.

(כז) וַתִּהְיוּ בְּאֶהְיֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ בְּשִׁנְאֵת יְהוָה אִתָּנוּ הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לָתֵת אִתָּנוּ בֵּיד הָאִמְרִי לְהַשְׁמִידָנוּ:

כז וַתִּהְיוּ בְּאֶהְיֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ בְּשִׁנְאֵת יְהוָה אִתָּנוּ הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לָתֵת אִתָּנוּ בֵּיד הָאִמְרִי לְהַשְׁמִידָנוּ.

רש"י א וַתִּהְיוּ בְּאֶהְיֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ בְּשִׁנְאֵת ה' אִתָּנוּ. והוא היה אוהב אֶתְכֶם, אֲבָל אַתֶּם שׁוֹנְאִים אוֹתוֹ מִשַּׁל הַדִּיּוּט אֹמֵר: מַה דְּבַלְפָּךְ עַל רַחֲמֶיךָ מַה דְּבַלְבָּהּ עֲלֶיךָ: בְּשִׁנְאֵת ה' אִתָּנוּ הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. הוֹצֵאתוֹ לְשִׁנְאָה הִיָּתָה מִשַּׁל לְמַלְכָּךְ בְּשָׂר וָדָם שְׁהָיוּ לוֹ שְׁנֵי בָנִים וַיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי שְׂדוֹת אַחַת שֶׁל שְׁקִיא וְאַחַת שֶׁל בַּעַל לְמִי שֶׁהוּא אוֹהֵב נִוְתַן שֶׁל שְׁקִיא וְלְמִי שֶׁהוּא שׁוֹנֵא נִוְתַן לוֹ שֶׁל בַּעַל אֶרֶץ מִצְרַיִם שֶׁל שְׁקִיא הִיא, שְׁנִילוּס עוֹלָה וּמִשְׁקָה אוֹתָהּ וְאֶרֶץ כְּנַעַן שֶׁל בַּעַל וְהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם לָתֵת לָנוּ אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן:

כז וַתִּהְיוּ בְּאֶהְיֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ בְּשִׁנְאֵת יְהוָה אִתָּנוּ הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לָתֵת אִתָּנוּ בֵּיד הָאִמְרִי לְהַשְׁמִידָנוּ.

(כח) אָנָּה | אֲנַחְנוּ עַלִּים אַחִינוּ הַמָּסוּ אֶת־לִבָּנוּ לֵאמֹר עַם גָּדוֹל וָרֵם מִמָּנוּ עָרִים גְּדֹלֹת וּבָצוּרֹת בַּשָּׁמַיִם וְגַם־בְּנֵי עֲנָקִים רָאִינוּ שָׁם:

כח לֵאן אֲנַחְנָא סְלָקִין, אַחְנָא תְּבָרוּ יֵת לְבָנָא לְמִימַר עִם רַב וְתַקִּיף מִנָּנָא, קְרוּיִן רַבְרָבִין וּפְרִיכִין, עַד צִית שְׁמִיא; וְאַף בְּנֵי גְבָרָא, חֲזִינָא תַמָּן.

רש"י א עָרִים גְּדֹלֹת וּבָצוּרֹת בַּשָּׁמַיִם. דְּבָרוֹ הַכְּתוּבִים לְשׁוֹן הַבָּאִי:

כח לֵאן אֲנַחְנָא סְלָקִין, אַחְנָא תְּבָרוּ יֵת לְבָנָא לְמִימַר עִם רַב וְתַקִּיף מִנָּנָא, קְרוּיִן רַבְרָבִין וּפְרִיכִין, עַד צִית שְׁמִיא; וְאַף בְּנֵי גְבָרָא, חֲזִינָא תַמָּן.

(כט) וַאֲמַר אֲלֵכֶם לֹא־תַעֲרָצוּן וְלֹא־תִירָאוּן מֵהֶם:

כט וְאַמְרִיתִי, לְכוּן: לֹא תַתְּבָרוּן וְלֹא תַדַּחֲלוּן, מִנְהוֹן.

רש"י א לֹא תַעֲרָצוּן. לִשְׁוֹן שְׁבִירָה כְּתֻרְגּוּמוֹ וְדוּמָה לוֹ (איוב לו) בְּעָרוֹץ נַחֲלִים לִשְׁכֹּן. לְשֹׁבֵר נַחֲלִים:

כט וְאַמְרִיתִי, לְכוּן: לֹא תַתְּבָרוּן וְלֹא תַדַּחֲלוּן, מִנְהוֹן.

(ל) יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הֶהָלַךְ לַפָּנִיכֶם הוּא יִלְחֶם לָכֶם כָּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה אִתְּכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכֶם:

ל יִי אֱלֹהֵינוּ דְּמַדְבֵּר קְדָמִיכוֹן, מִימְרֵיהּ יִגִּיחַ לְכוּן: כָּכָל דְּעַבֵּד עִמָּכוֹן, בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכוֹן.

רש"י א יִלְחֶם לָכֶם. בְּשִׁבְלֵכֶם:

ל יִי אֱלֹהֵינוּ דְּמַדְבֵּר קְדָמִיכוֹן, מִימְרֵיהּ יִגִּיחַ לְכוּן: כָּכָל דְּעַבֵּד עִמָּכוֹן, בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכוֹן.

(לא) וּבַמִּדְבָּר אֲשֶׁר רָאִיתָ אֲשֶׁר נִשְׁאַף יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר יִשְׂאֵאִישׁ אֶת־בָּנוּ בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הִלַּכְתֶּם עַד־בְּאֶמְכֶם עַד־הַמָּקוֹם הַזֶּה:

לא וּבַמִּדְבָּרָא, דַּחֲזִיתָא, דְּסוּבְרָךְ יִי אֱלֹהֵיךָ, כְּמָא דְּמִסּוּבְרָא גְבָרָא יֵת בְּרִיָּה בְּכָל אִוְרָחָא דְּהִלִּכְתוֹן, עַד מִיִּתִּיכוֹן. עַד אֶתְרָא הַדִּין.

רש"י א וּבַמִּדְבָּר הַזֶּה. שֶׁהוּא מִבְּטִיחְכֶם לְהַבִּיאְכֶם אֶל הָאָרֶץ אִינְכֶם מֵאֲמִינִם בִּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

לב וּבַפִּתְגָּמָא, הַדִּין לִיִּתִּיכוֹן, מִהִימָנִין, בְּמִימְרָא דִּי, אֱלֹהֵינוּ.

(לב) וּבַדָּבָר הַזֶּה אִינְכֶם מֵאֲמִינִם בִּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

לב וּבַפִּתְגָּמָא, הַדִּין לִיִּתִּיכוֹן, מִהִימָנִין, בְּמִימְרָא דִּי, אֱלֹהֵינוּ.

רש"י א וּבַדָּבָר הַזֶּה. שֶׁהוּא מִבְּטִיחְכֶם לְהַבִּיאְכֶם אֶל הָאָרֶץ אִינְכֶם מֵאֲמִינִם בִּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

לב וּבַפִּתְגָּמָא, הַדִּין לִיִּתִּיכוֹן, מִהִימָנִין, בְּמִימְרָא דִּי, אֱלֹהֵינוּ.

(לג) הֶהָלַךְ לַפָּנִיכֶם בַּדֶּרֶךְ לְתוֹר לָכֶם מָקוֹם לַחֲנֻתְכֶם בָּאֵשׁ | לִילָה לְרִאתְכֶם בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תִּלְכוּ־בָּהּ וּבַעֲנָן יוֹמָם:

לג דְּמַדְבֵּר קְדָמִיכוֹן בְּאִוְרָחָא, לְאַתְקָנָא לְכוּן אֶתְרָא בֵּית מִשְׁרֵי לְאַשְׁרִיּוּתְכוֹן: בְּעַמּוּדָא דְּאִישְׁתָּא בְּלִילִיא, לְאַחֲזִיּוּתְכוֹן בְּאִוְרָחָא דְּתַהֲכוֹן בָּהּ, וּבְעַמּוּדָא דְּעַנְנָא, בִּימָמָא.

רש"י א לְרִאתְכֶם. כְּמוֹ "לְהִרְאֹתְכֶם" וְכֵן "לְנַחֲתֶם הַדֶּרֶךְ" (שמות יג, כא). וְכֵן "לְשִׁמְעַ בְּקוֹל תְּוָדָה". וְכֵן "לְלַכֵּת לַגִּיד בִּיזְרָעָאֵל" (מ"ב ט, טו):

לג דְּמַדְבֵּר קְדָמִיכוֹן בְּאִוְרָחָא, לְאַתְקָנָא לְכוּן אֶתְרָא בֵּית מִשְׁרֵי לְאַשְׁרִיּוּתְכוֹן: בְּעַמּוּדָא דְּאִישְׁתָּא בְּלִילִיא, לְאַחֲזִיּוּתְכוֹן בְּאִוְרָחָא דְּתַהֲכוֹן בָּהּ, וּבְעַמּוּדָא דְּעַנְנָא, בִּימָמָא.

(לד) וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת־קוֹל דְּבָרֵיכֶם וַיַּקְצֹף וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר:

לד וַיִּשְׁמִיעַ קְדָם יִי, יֵת קָל פִּתְגָּמִיכוֹן; וַיִּרְגִּז, וַיִּקְיַם לְמִימַר.

רש"י א אֲשֶׁר דֶּרֶךְ בָּהּ. חֲבֵרוֹן כְּמוֹ שְׁנֵאמַר "וַיָּבֵא עַד חֲבֵרוֹן":

לד וַיִּשְׁמִיעַ קְדָם יִי, יֵת קָל פִּתְגָּמִיכוֹן; וַיִּרְגִּז, וַיִּקְיַם לְמִימַר.

(לה) גַּם־בִּי הִתְאַנַּף יְהוָה בְּגִלְלָכֶם לֵאמֹר גַּם־אַתָּה לֹא־תָבֹא שָׁם:

לה לֹא אֲפִי עָלִי הָוָה רָגַז מִן קְדָם יִי, בְּדִילְכוֹן לְמִימַר: אֲפִי אֵת, לֹא תִיעוּל לְתַמָּן.

רש"י א הִתְאַנַּף. נִתְמַלֵּא רָגַז:

לה לֹא אֲפִי עָלִי הָוָה רָגַז מִן קְדָם יִי, בְּדִילְכוֹן לְמִימַר: אֲפִי אֵת, לֹא תִיעוּל לְתַמָּן.

(לו) וְזוֹלָתִי כָלֵב בֶּן־יִפְנֶה הוּא יִרְאֶנָּה וְלֹא־אֶתָּן אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר דֶּרֶךְ־בָּהּ וּלְבָנָיו יַעַן אֲשֶׁר מָלֵא אַחֲרֵי יְהוָה:

לו לֹא אֲפִי עָלִי הָוָה רָגַז מִן קְדָם יִי, בְּדִילְכוֹן לְמִימַר: אֲפִי אֵת, לֹא תִיעוּל לְתַמָּן.

(לז) וַיְהִי־שָׁעָה בִּן־נֹנִן הָעַמֹּר לַפָּנִיךָ הוּא יָבֹא שָׁמָּה אִתּוֹ חֹזֶק כִּי־הוּא יִנְחַלְנָה אֶת־יִשְׂרָאֵל:

לז וַיְהִי־שָׁעָה בִּן־נֹנִן הָעַמֹּר לַפָּנִיךָ הוּא יָבֹא שָׁמָּה אִתּוֹ חֹזֶק כִּי־הוּא יִנְחַלְנָה אֶת־יִשְׂרָאֵל.